

Adhidaivatapakṣa of the Ṛgvedic Aśva

H.S. Sudarshan

R.N. Iyengar

IKS Center – MoE

Center for Ancient History and Culture

JAIN University, Bengaluru

Introduction

- 1 Not many records exist of comets in the historic period
- 2 A record of 26 comets from an ancient period (vedanga period), has survived to the present times. These are known to us from:
  - Bṛhatsamhitā (6th cent. CE)
  - Quotations in the commentary on it by Utpala (10th cent. CE)
  - Quotations in the Adbhutasāgara (12th cent. CE)
  - In the surviving manuscripts of Vṛddha Garga (before the common era)

Introduction

- 1 Not many records exist of comets in the historic period

Introduction

- 1 Not many records exist of comets in the historic period

Hale-Bopp 1997

Introduction

- 1 Not many records exist of comets in the historic period
- 2 A record of **26 comets** from an ancient period (vedanga period), has survived to the present times.

Hale-Bopp 1997

Introduction

- 1 Not many records exist of comets in the historic period
- 2 A record of 26 comets from an ancient period (vedanga period), has survived to the present times.
  - बृहत्संहिता (6th cent. CE), Quotations in the commentary on it by उत्पलभट्टः (10th cent. CE), Quotations in the अद्भुतसागरः (12th cent. CE)
  - In the surviving Mss of Vṛddha Garga (BCE)

Hale-Bopp 1997

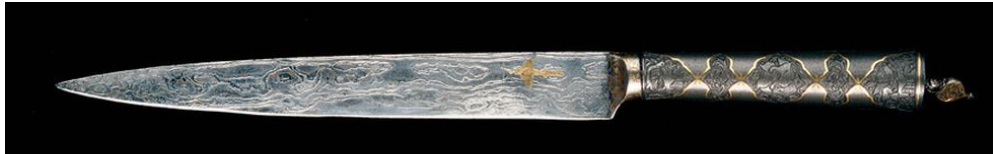
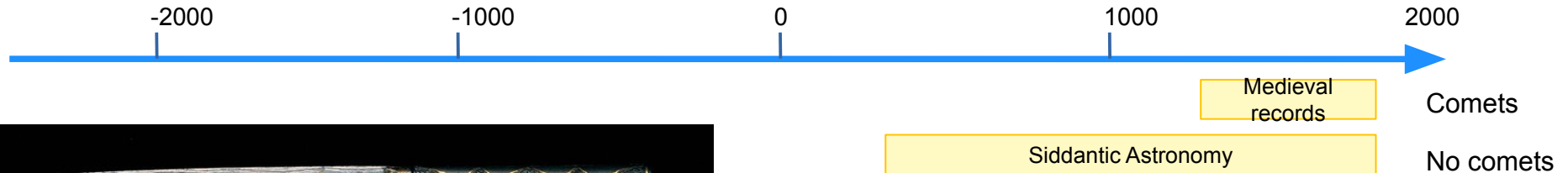
Introduction

1. Not many records exist of comets in the historic period
2. A record of 26 comets from an ancient period (vedanga period), has survived to the present times. These are known to us from:
  - बृहत्संहिता (6th cent. CE)
  - Quotations in the commentary on it by उत्पलभट्टः (10th cent. CE)
  - Quotations in the अद्भुतसागरः (12th cent. CE)
  - In the surviving Mss. of Vṛddha Garga (BCE)

Introduction

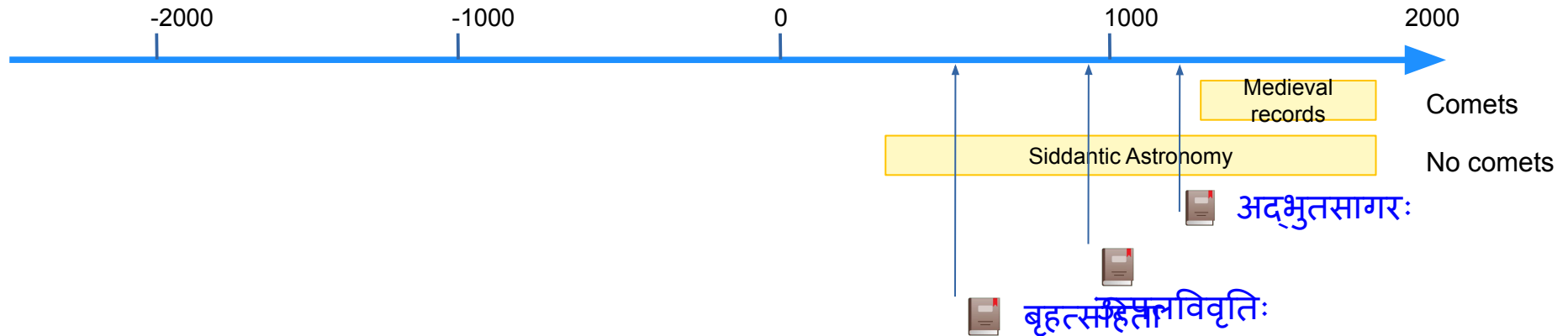
1. Not many records exist of comets in the historic period
2. A record of **26 comets** from an ancient period (vedanga period), has survived to the present times. These are known to us from:
  - **बृहत्संहिता** (6th cent. CE)
  - Quotations in the commentary on it by **उत्पलभट्टः** (10th cent. CE)
  - Quotations in the **अद्भुतसागरः** (12th cent. CE)
  - In the surviving *Mss.* of **Vṛddha Garga** (BCE)

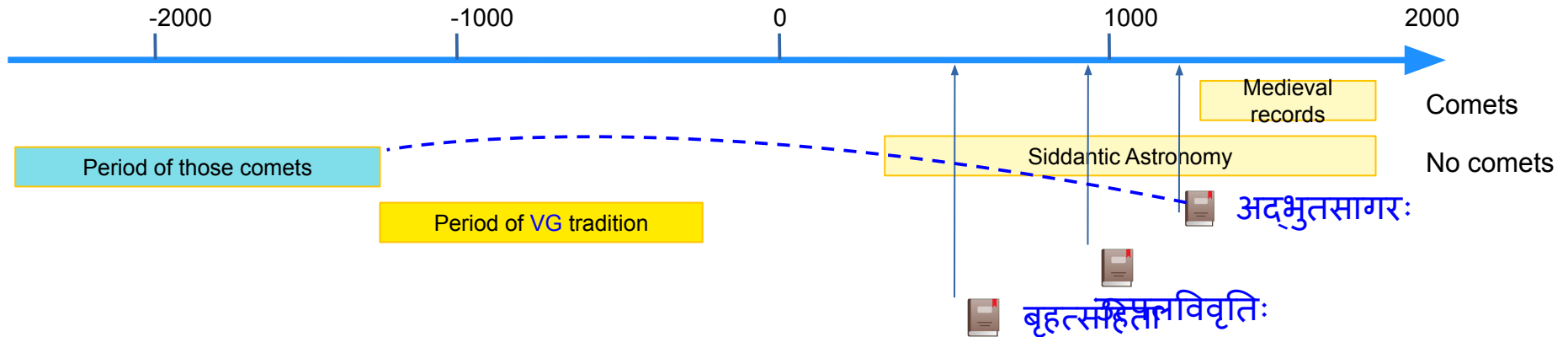
Introduction

1. Not many records exist of comets in the historic period
2. A record of **26 comets** from an ancient period (vedanga period), has survived to the present times. These are known to us from:
  - **बृहत्संहिता** (6th cent. CE)
  - Quotations in the commentary on it by **उत्पलभट्टः** (10th cent. CE)
  - Quotations in the **अद्भुतसागरः** (12th cent. CE)
  - In the surviving *Mss.* of **Vṛddha Garga** (BCE)

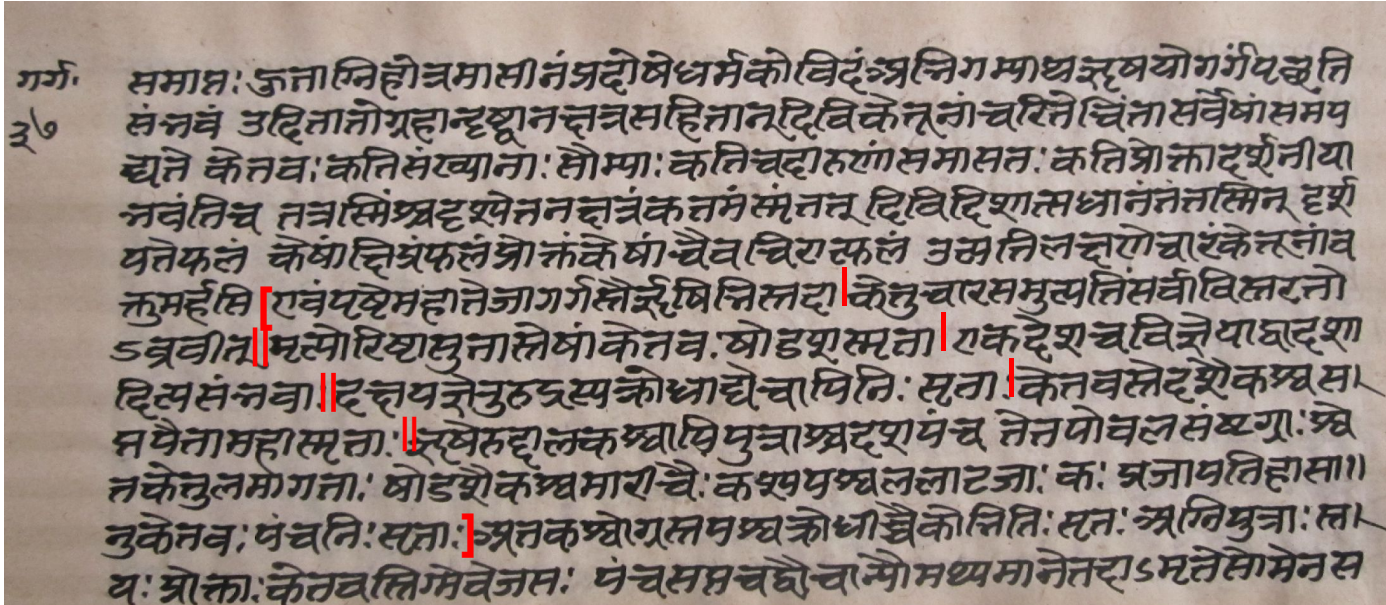

Introduction

1. Not many records exist of comets in the historic period
2. A record of **26 comets** from an ancient period (vedanga period), has survived to the present times. These are known to us from:
  - **बृहत्संहिता** (6th cent. CE)
  - Quotations in the commentary on it by **उत्पलभट्टः** (10th cent. CE)
  - Quotations in the **अद्भुतसागरः** (12th cent. CE)
  - In the surviving *Mss.* of **Vṛddha Garga** (BCE)

Comets of Vrddha-Garga

- Samhita of ~6000 ślokas
- Editing from 10 Mss
- Ch. [Ketumālā](#), one of 64 aṅgas
- List of [101 comet names](#) + an observed cycle of [26 comets](#)
- An [older](#) chapter with questions & answers
- [108 ग्रहाः](#) = [101 comets](#) + [7 ताराग्रहाः](#)

Comets of Vrddha-Garga

- Samhita of ~6000 ślokas
- Editing from 10 Mss
- Ch. [Ketumālā](#), one of 64 āṅgas
- List of [101 comet names](#) + an observed cycle of [26 comets](#)
- An [older](#) chapter with questions & answers
- [108 ग्रहाः = 101 comets + 7 ताराग्रहाः](#)

गर्गः ३७ समाप्तः कुतानिहोत्रमासीनं प्रदोषे धर्मकोविदं अग्निगम्माधर्ययोगर्गं यक्षति
संनवं उदितानोग्रहान्दृष्ट्वानक्षत्रसहितान्दिविकेतूनां चरिते चिन्ता सर्वेषां समय
द्यते केतवः कतिसंख्यानाः सौम्याः कतिचदा रुणां समासतः कतिप्रोक्ता दर्शनीया
नवन्ति च तत्रास्मिंश्च दृश्येन नक्षत्रं कतमं स्मृतं दिविदिशा त्मध्वानंतं तस्मिन् दृष्टं
यतेफलं केषां हि प्रफलं प्रोक्तं केषां चैव चिरात्फलं उमत्तिलक्षणे चारुकेतुनां व
क्तुमर्हसि । एवं पश्येमहातेजा गर्गसौर्ध्वमिन्नितदा । केतुचारसमुत्पत्तिं सर्वा विस्तरतो
ऽब्रवीत् । मत्पौरिषा मुतास्तेषां केतवः षोडश स्मृताः । एकदेशच विज्ञेया द्वादशा
द्विसंनवाः । दक्षयज्ञेनुठस्य क्रोधाद्ये चापितिः सृताः । केतवस्ते दशैकश्च सा
मयेतामहा स्मृताः । स्येह दालकश्चापि पुत्राश्च दशयं च तेन यो वलसंख्याः । अ
त केतुलमागताः । षोडशैकश्च मारीचैः कश्यपश्च ललाटजाः । कः प्रजापतिहासाः ।
नुकेतवः पंचनिः सृताः । अत कश्चोग्रस्तमश्च क्रोधाद्यैको नितिः सृताः । अग्निपुत्राः सा
यः प्रोक्ताः केतवस्तिमेवेजसः पंचसप्तचद्वौ चामौ मथ्यमाने तदाऽमृते सोमेन स

वतरः कथं वा यं राहुः सूर्या चंद्रमसौ गृह्णाते वर्णत्वादिदर्शयति वा को वैषम्यं वैषं वा
कुतो नागर्गृह्णाते क्व वा प्रतिवसत्येतर्हितः कथं कोऽमेधूमकेतवः प्रादुर्भूताः कति वा एषं
य ए संख्यायते किं वैषां वर्णसंख्यानां शिखा परिमाणं वा केदृश्यं ते केतव इति तास्तिष्ठं स्तिवा क
थं केऽमेधेधाः कुतो वा जलमानयित्वा वर्षति कथं चान्मत्रघनानपुंतं तिके वा एता

How are the Dhūmaketus born? How many are there? How are their colours & tails? Who are visible and who not? वेदोक्तानां ग्रहाणाम् अष्टशतं संख्यायते तत्र एकशतं केतूनां पठ्यते । सौमार्कौ पञ्च च ताराग्रहाः । भीमरूप उदग्रौ ग्रहौ धूमवर्ण एकशिखो विभावसोः पुत्रौ धूमवर्णस्य शिखया च उपधूपयते नक्षत्राणि इत्यतो धूमकेतुः ॥

Comparisons of Parāśara's केतवः

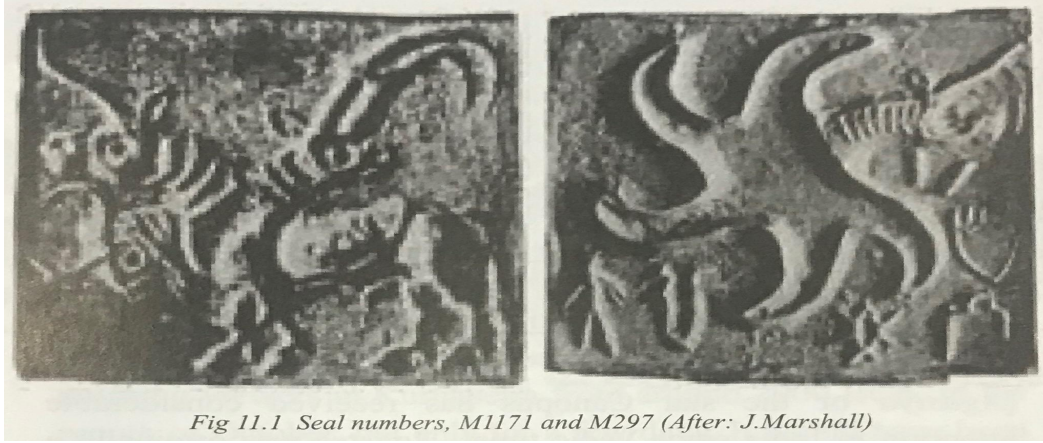

Fig 11.1 Seal numbers, M1171 and M297 (After: J.Marshall)

चलकेतुः – शूलसदृशं शिरः

ब्रह्मदण्डम् – Trident, त्रिशूलं, त्रिशिराः, विश्वरूपः

Comets of Vṛddha-Garga : names

1. **Dhūmaketu** – Smoky, bow shaped
2. **Kabandha** – Like a truncated human body
3. **Brahmaṇḍa** – Column-like, 3 colours, 3 heads, (Trisira, Trisikha,...)
4. **Āngiras** – Seen on solar orb. Like a human being with a bow seated in a chariot
5. **Viśvarūpa** – A group, Causing fire disaster on earth (3 heads)
6. **Śvetaketu** – Causes famine. May be seen along with another comet named “Ka”
7. **Ka** – Seen like a yoke in the West. Famine for 10 years
8. **Raśmiketū** – Rises in Kṛttika. Devastation
9. **Dhruvaketu** – Climate alteration
10. **Calaketu** – Earthquakes, disasters

Comets of Vṛddha-Garga : names

- 1 In those texts, Comets are referred to by the word *Ketu*; And Indian languages use *Dhūmaketu* for comet
- 2 *Dhūmaketu* is seen in later Sanskrit literature too; Gītagovinda (13th cent. CE)
- 3 In those texts, some of those comet names are common with *Vedic dieties* (Tvaṣṭa, Triśiras, Vibhāvasu, Ka, Viśvarūpa, Taskara)

Introduction: Yaska's *adhidaivata*

सोमः
per
यास्कः

अधिदैवतम् - दिवि संस्थितम्, विदुश्चन्द्रमसम्

अधियज्ञम् - रूपविशेषैरोषधिः

अध्यात्मम् - सोम आत्माप्येतस्मादेवेंद्रियाणां जनिता

सोमः

सोमं मन्यते पपिवान्यत्सम्पिंषन्त्योषधिम्। सोमं यं ब्रह्माणो विदुर्न तस्याश्नाति कश्चन॥
RV (10.85.3)

अग्निः

विद्मा ते अग्ने त्रेधा त्रयाणि विद्मा ते धाम विभृता पुरुत्रा । RV (10.45)
जातवेदा स्तुतो मध्ये स्तुतो वैश्वानरो दिवि॥ BD

In the Vedas

- 1 Words *Ketu* & *Dhūmaketu* found in Vedas too; However interpreted as *agni* (smoky fire of *yajña*) in Sāyaṇa's *adhiyajna* commentary (13th cent. CE)
- 2 An investigation (Iyengar 2010) explores Yaska's *Adhidaivata* interpretation, applying to *Dhūmaketu* & *Maruts* in the R̥gveda

अश्वं न त्वा वारवन्तं वन्दध्या अग्निं नमोभिः.. स नो महौं अनिमानो
धूमकेतुः पुरुश्चन्द्रः.. विश्वपतिर्देव्यः .. उक्थैरग्निर्बृहद्भानुः ॥ RV
1-27-1,11,12

Tailed horse, Without specific measure,
Big bright celestial, Wide motion,
Colourful

“In *Adhidaivata*, they are found to refer to transient celestial objects like Comets & Meteors”

Aśva sūkta, 1st maṇḍala, 163rd sūkta

- Many *sūktas* with *Aśva* & *Keśī* are yet to be studied for cometary imagery
- Present study is of *Aśva* sūkta 1-163. Both 162 (22 mantras) & 163 (13 mantras) refer to *Aśvamedha Yāga*
- The *sūktas* of the Ṛshi *Dīrghatamas Aucathya* are known for being riddle-like, having multiple & deep meanings; *Maṇḍala* 1, 24 *sūktas* 140-164, 242 *mantras*

तमवस्थितमुपाकरणाय यदक्रन्द (1.163) इत्येकादशभिः स्तौत्यप्रणुवन् | *Aśvalāyana Śrauta Sūtra*

Recited to praise the Sacrificial Horse brought for the *Upākaraṇa Karma* in the middle of the *Aśvamedha Yāga*

Asvamedha (RV 1-163)

The *Asvamedha Yajna* is understood as a horse sacrifice ritual on the earth. The horse is supposed to go to the sky towards the *devatas*

Sayana also says the horse flies *down from the sky to the ground*

The *sūkta* is in the *first person*, with the word *apaśyaṁ* (I saw) ु
सेused repeatedly

It describes a celestial Asva moving in the sky, with descriptions of high *speed*, *bright* object, *flying* or gliding *down*. It first describes having seen the *head first*. That it has *falcon wings*, legs of a *deer*, hoofs of *metal*

The 10th mantra refers to it in *plural*, where it says that the Asvas are *flying* in formation similar to *Swans*

In *adhidaivata* perspective: Gods did a sacrifice of the horse in sky, a replica of which, men are doing on earth.

यदक्रन्दः प्रथमं जायमान उद्यन्समुद्रादुत वा पुरीषात्। स्येनस्य पक्षा हरिणस्य बाहू उपस्तुत्यं महि
अर्वन्॥1

यमेनं दत्तं त्रित एनमायुनगिन्द्र एणं प्रथमो अर्ध्यतिष्ठत्। गन्धर्वो अस्य रशनामगृष्णात्सूरादश्वं वस
निरंतष्ट॥ 2

असिं यमो अस्यादित्यो अर्वन्नसिं त्रितो गुह्येन व्रतेन। असि सोमैन समया विपृक्त आहुस्ते त्रीणि
बन्धनानि॥

त्रीणि त आहुर्दिवि बन्धनानि त्रीण्यप्सु त्रीण्यन्तः समुद्रे। उतेवं मे वरुणश्छन्त्यर्वन्त्रां त आहुः पं
जनित्रम्॥ 4

इमा तै वाजिन्नवमार्जनीनामीमा शफानां सनितुर्निधानां। अत्रां ते भुद्रा रशना अपश्यमृतस्य या अभि
गोपाः॥5

आत्मानं ते मनसारादजानामवो दिवा पतयन्तं पतंगम्। शिरो अपश्यं पृथिभिः सुगेभिररेणुभिर्जो
पत्त्रि॥ 6

अत्रां ते रूपमुत्तममपश्यं जिगीषमाणमिष आ पदे गोः। यदा ते मर्तो अनु भोगमानळादिद्रसिष्ठ
ओषधीरजीगः॥ 7

अनु त्वा रथो अनु मर्यो अर्वन्ननु गावोऽनु भगः कनीनाम्। अनु व्रातांसस्तवं सख्यमीयुरनु देवा म
वीर्यं ते॥ 8

हिरण्यशृङ्गोऽयो अस्य पादा मनोजवा अवर् इन्द्र आसीत्। देवा इदस्य हविरद्यमायुन्यो अर्वन्तं प्रथ
अर्ध्यतिष्ठत्॥9

ईर्मान्तांसः सिलिकमध्यमासः सं शूरणासो दिव्यासो अत्याः। हुंसा इव श्रेणिशो यंतन्ते
यदाक्षिषुर्दिव्यमज्जुमश्वाः॥10

तव शरीरं पतयिष्वर्वन्तं चित्तं वातं इव धर्जीमान्। तव शृङ्गाणि विष्टिता पुरुत्रारण्येषु जर्भुराणा
चरन्ति॥ 11

उप प्रागाच्छसनं वाज्यर्वा देवद्रीचा मनसा दीध्यानः। अजः पुरो नीयते नाभिरस्यानु पश्चात्कवयो य
रेभाः॥ 12

उप प्रागात्परमं यत्सुधस्थमवौ अच्छं पितरं मातरं च। अद्या देवाञ्जुष्टतमो हि गुम्या अथा शास्ते र
वार्याणि॥13

(1-163) Mantra 1 to 6

यदक्रन्दः प्रथमं जायमान उद्यन्समुद्रादुत वा पुरीषात्। श्येनस्य
पक्षा हरिणस्य बाहू उपस्तुत्यं महि जातं ते अर्वन्॥1
यमेन दत्तं त्रित एनमायुनगिन्द्र एणं प्रथमो अध्यतिष्ठत्। गन्धर्वो
अस्य रशनामगृभ्णात्सूरादश्वं वसवो निरतष्ट॥2
असि यमो अस्यादित्यो अर्वन्नसि त्रितो गुह्येन व्रतेन। असि
सोमेन समया विपृक्त आहुस्ते त्रीणि दिवि बन्धनानि॥3
त्रीणि त आहुर्दिवि बन्धनानि त्रीण्यप्सु त्रीण्यन्तः समुद्रे। उतेव मे
वरुणश्छन्त्स्यर्वन्यत्रा त आहुः परमं जनित्रम्॥4
इमा ते वाजिन्नवमार्जनानीमा शफानां सनितुर्निधाना। अत्रा ते
भद्रा रशना अपश्यमृतस्य या अभिरक्षन्ति गोपाः॥5
आत्मानं ते मनसारादजानामवो दिवा पतयन्तं पतंगम्। शिरो
अपश्यं पथिभिः सुगेभिररेणुभिर्जेहमानं पतत्रि ॥6

First born (Agni)
Falcon wings, Deer limbs
From atmosphere

Connection with devas

Secretly connected with
Soma

3 bindings. Born high
above

Horseshoe, reins

Falling from the sky.
Flying striving head in
heavenly path

(1-163) Mantra 7 to 13

अत्रा ते रूपमुत्तममपश्यं जिगीषमाणमिष आ पदे गोः। यदा ते मर्तो अनु
भोगमानळादिद्ग्रसिष्ठ ओषधीरजीगः॥7

अनु त्वा रथो अनु मर्यो अर्वन्ननु गावोऽनु भगः कनीनाम्। अनु व्रातासस्तव
सख्यमीयुरनु देवा ममिरे वीर्यं ते॥8

हिरण्यशृङ्गोऽयो अस्य पादा मनोजवा अवर इन्द्र आसीत्। देवा इदस्य
हविरद्यमायन्यो अर्वन्तं प्रथमो अध्यतिष्ठत्॥9

ईर्मान्तासः सिलिकमध्यमासः सं शूरणासो दिव्यासो अत्याः। हंसा इव
श्रेणिशो यतन्ते यदाक्षिषुर्दिव्यमज्ममश्वाः॥10

तव शरीरं पतयिष्ण्वर्वन्तव चित्तं वात इव ध्रुजीमान्। तव शृङ्गाणि विष्टिता
पुरुत्रारण्येषु जर्भुराणा चरन्ति॥11

उप प्रागाच्छसनं वाज्यर्वा देवद्रीचा मनसा दीध्यानः। अजः पुरो नीयते
नाभिरस्यानु पश्चात्कवयो यन्ति रेभाः॥12

उप प्रागात्परमं यत्सधस्थमर्वा अच्छा पितरं मातरं च। अद्या देवाञ्जुष्टतमो
हि गम्या अथा शास्ते दाशुषे वार्याणि॥13

High above. Proṣṭapada
Consume plants

Swarms follow & befriend you

Golden horns. Metal legs.
Fast movement. Lesser Indra

Celestial born. Flying in
formation like swans

Flying blazing manes/hair

Reads like the account
of a celestial object

Sāyaṇa's Commentary

Mantra 6 - आत्मानं ते मनसा रादजानामुवो दिवा पतयन्तं पतंगम्। शिरौ अपश्यं पृथिभिः सुगेभिररेणुभिर्जहमानं पतत्रि॥

Sāyaṇa -

.. "अवः अवस्तात् सामर्थ्याद्भूमेः। भूमिमारभ्य "दिवा अन्तरिक्षेण मार्गेण "पतङ्गम् आदित्यं "पतयन्तं गच्छन्तं व्याप्नुवन्तम्। यद्वा- यतो "दिवा अन्तरिक्षेण मार्गेण दिवि वा "पतयन्तं गच्छन्तं पतङ्गमादित्यम् "अवः आवः व्याप्नोषि..

Mantra 7 - अत्रा ते रूपमुत्तममपश्यं जिगीषमाणमिष आ पुदे गोः॥

Sāyaṇa -

.. "ते तव "उत्तमम् उक्तरूपेणोत्कृष्टतमं "रूपम् "अत्र अस्मिन् यागदेशे "अपश्यं पश्यामि। कीदृशम्? "गोः भूम्याः "पदे स्थाने देवस्थाने देवयजनप्रदेशे आजिधावनस्थाने वा । ..

Mantra 11 - तव शृङ्गाणि विष्टिता पुरुत्रारण्येषु जर्भुराणा चरन्ति ॥

Sāyaṇa -

"शृङ्गाणि शिरसो निर्गताः शृङ्गस्थानीयाः केशाः। .. अत्र अश्वस्य शृङ्गाभावात् तद्वदुन्नतानि तेजांसि परिगृह्यन्ते॥

The *adhiyajna* interpretation concerns which humans should replicate celestial yajna on the ground

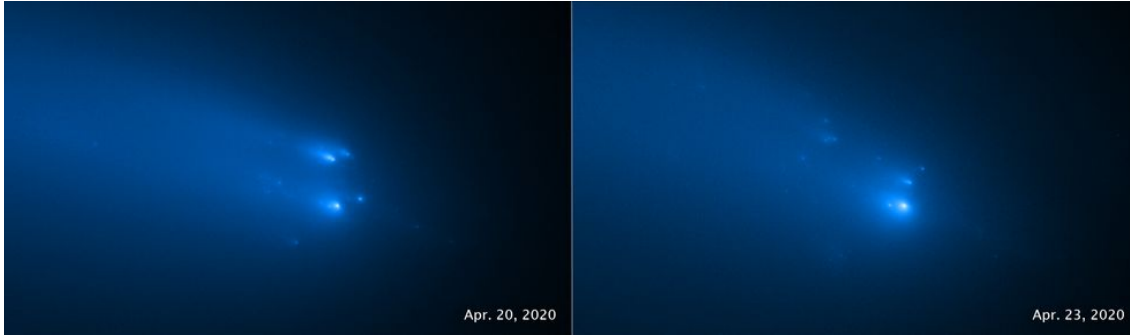
Literally “Flying from sky to down”. Yajna perspective as “Flying from earth to sky”

Uttama = “best” or “above”

At the “cow’s foot”
Proṣṭapada constellation

Horns = hair/mane, flaring, varied, are emanating flickering rays

Example occurrences

Hubble resolved roughly 30 fragments of comet C/2019 Y4 (ATLAS) on April 20, 2020.

Meteor trail over eastern Russia Feb. 15, 2013, by the Russian Emergency Ministry.

Ontario, 27 Nov 2013

Meteor incident in Kerala, evening of February 1, 2021

In Conclusion

- Even though tradition does not provide *adhidaivata pakṣa* as an explanation for *Aśva sūkta*, it can be interpreted as a **phenomenon in the sky**
- The celestial phenomenon refers to a **birth of a horse** in the sky, that was sacrificed by the devas
- Those descriptions match to a **moving celestial object**, may be a comet, which **came down** to the earth, perhaps as a meteorite
- Therefore, an *adhidaivata* interpretation is **possible** for *Aśvamedha yāga*

Other
references

त्वाष्ट्री तु सवितुर्भार्या वडवारूपधारिणी। असूयत महाभागा सान्तरिक्षेऽश्विनावुभौ॥ MB 1-66-36

महद्ध्यशिरो भूत्वा यत्तद्वेदविदो विदुः। तमग्निमुदगिरद्वक्त्रात्पिबत्यापो महोदधौ॥ MB 1-179-22

त्वष्टा वीरं देवकामं जजान त्वष्टुर्वा जायत आशुरश्वः । TS 5.1.11

Gods do in sky, men do on earth ॥ SB

Thank you

H.S. Sudarshan

R.N. Iyengar

Center for Ancient History and Culture
JAIN University, Bengaluru

Other references

गार्गीयं शिखिचारं पाराशरमसितदेवलकृतं च । अन्यांश्च बहून्द्ष्टा क्रियतेऽयमनाकुलश्चारः ॥BS (11.1)

त्वाष्ट्री तु सवितुर्भार्या वडवारूपधारिणी । असूयत महाभागा सान्तरिक्षेऽश्विनावुभौ ॥ MB 1-66-36

महद्भयशिरो भूत्वा यत्तद्वेदविदो विदुः । तमग्निमुद्गिरद्वक्रात्पिबत्यापो महोदधौ ॥ MB 1-179-22

त्वष्टा वीरं देवकामं जजान त्वष्टुर्वा जायत आशुरश्वः । TS 5.1.11

Gods do in sky, men do on earth ॥ SB

विद्या ते अग्रे त्रेधा त्रयाणि विद्या **ते धाम विभृता पुरुत्रा** । विद्या ते नाम परमं गुहा
यद्विद्या तमुत्सं यतं आजगंथं ॥RV 10-45-2, इहाग्निभूतस्त्वृषिभिर् लोके स्तुतिभिरीळितः । जातवेदा स्तुतो मध्ये स्तुतो वैश्वानरो दिवि ॥ BD 67

अथ यो गर्भोऽन्तरासीत् । सोऽग्निरसृज्यत स यदस्य **सर्वस्याग्रमसृज्यत तस्मादग्निरग्रिर्ह वै तमग्निरित्याचक्षते**
परोऽ

क्ष्ं परोऽक्षकामा हि देवा अथ यदश्रु संक्षरितमासीत्सोऽश्रुरभवदश्रुर्ह वै तमश्च इत्याचक्षते परोऽक्षम्परोऽक्षकामा हि देवा अथ यदरसदिव स रासभोऽभवदथ यः कपाले रसो लिप्त आसीत्सोऽजोऽभवदथ यत्कपालमासीत्सा

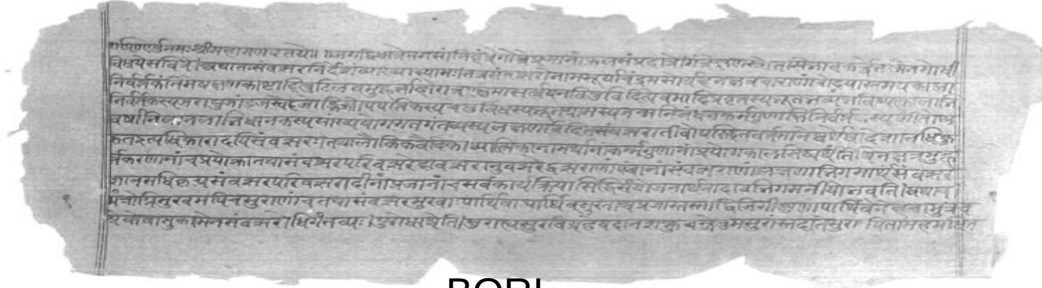
सूतस्य गृहान्परेत्य वारुणं यवमयं चरुं निर्वपति सवो वै सूतः सवो वै देवानां वरुणस्तस्माद्धारुणो भवत्येतद्वा अस्यैकं रत्नं यत्सूतस्तस्मा एवैतेन सूयते तं स्वमनपक्रमिणं कुरुते तस्याश्चो दक्षिणा स हि **वारुणो यदश्वः** -
५.३.१.[५]

(काम्या अश्वदानवत इष्टिः) **प्रजापतिर्वरुणायाश्चमनयत्**, स स्वां देवतामार्छत्, स पर्यदीर्यत स एतं वारुणं चतुष्कपालमपश्यत् तं निरवपत् ततो वै स वरुणपाशादमुच्यत **वरुणो वा एतं गृह्णाति योऽश्वम् प्रतिगृह्णाति यावतोऽश्वान्** प्रतिगृह्णीयात् तावतो वारुणाञ् चतुष्कपालान् निर्वपेत् । वरुणमेव स्वेन भागधेयेनोपधावति स एवैनं **वरुणपाशान् मुञ्चति** । TS 2.3.1.2

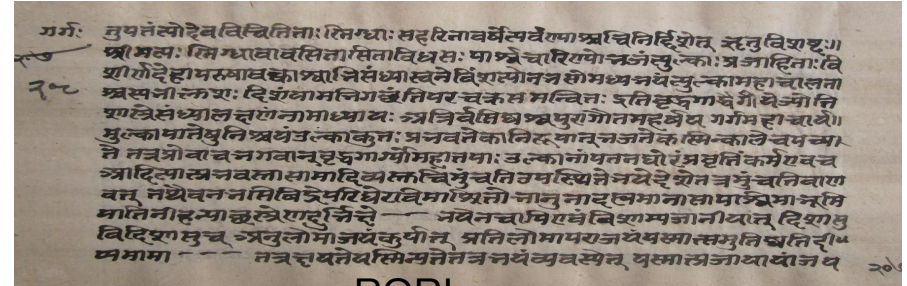
(अश्वमेधाङ्गमन्त्रकथनं) आऽक्रान् **वाजी पृथिवीमग्निं** युजमकृत वाज्यर्वाऽक्रान् वाज्यन्तरिक्षं **वायुं** युजमकृत वाज्यर्वा **द्यां वाज्याऽक्रंस्त सूर्यं** युजमकृत वाज्यर्वा । अग्निस् ते वाजिन् युङ्क्ते अनु त्वा रभे स्वस्ति मा सम् पारय वायुस् ते वाजिन् युङ्क्ते अनु त्वाऽऽ रभे स्वस्ति मा सम् । TS 7.5.19

शक्त्वासा **रुद्र गणाः** । **ग्रीष्मेणा** तर्नते सप्त । शरदानीपदश्रुते (१) । अभिधन्तन्तोऽधिधन्त इव । **तावतन्तो मरुदाणाः** । अमनो जेतमिषमखमित । संनदाः सप्त ददन्ते द । आपध्वस्यैर्वस्तिवर्णैरिव । विजिग्यतामः कपर्दिनः ।

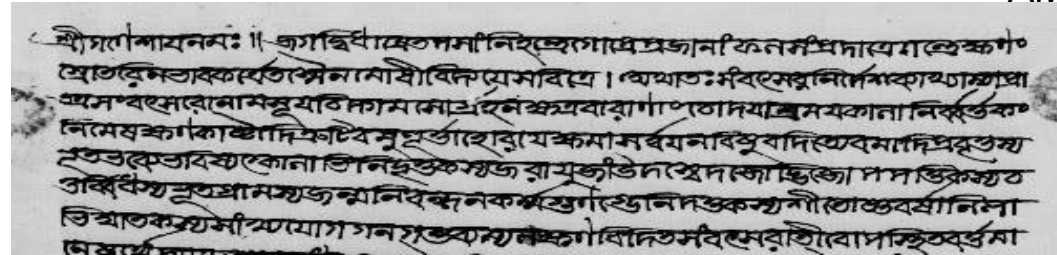
Some VGJ Manuscripts

BORI
Pune

RORI
Alwar

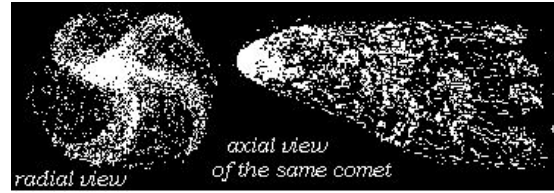
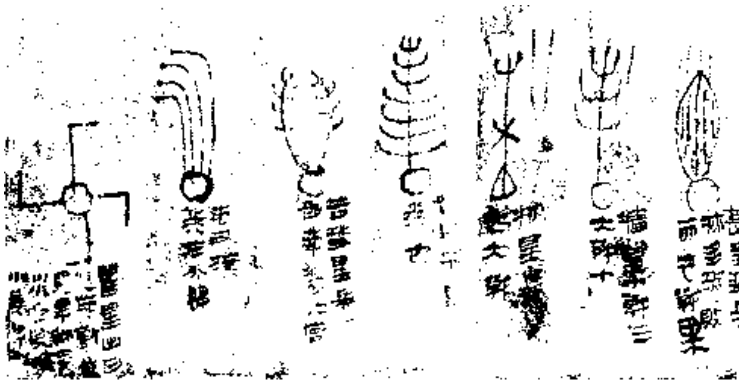

BN Paris

DAV
Chandigarh

Comet images

Agni and gems

अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम् । होतारं रत्नधातमम्॥ RV (1.1.1)

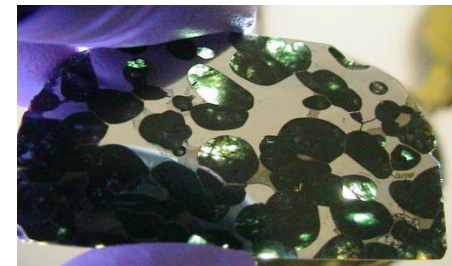
Kansas, 1949

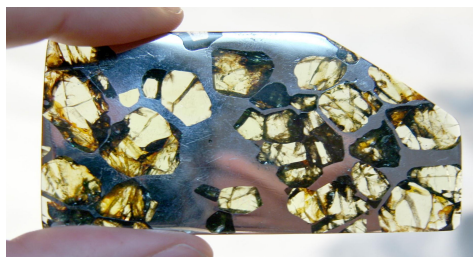
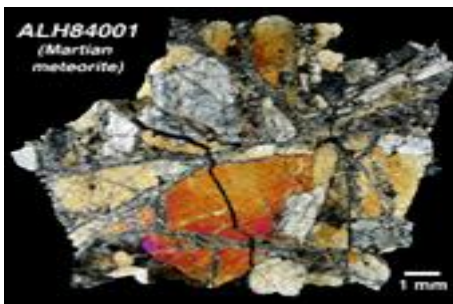
China, 2000

Russia, 1947

Kansas, 1948

Argentina, 1951

Punjab, 1621